

Vittnens och målsägandes berättelser – Anföring, utvidgningar och legitimering i förhörsprotokoll

Sofia Ask och Joacim Lindh

Inledning

Privatpersoners kontakt med rättsvårdande myndigheter efter att någon lämnat in en anmälan om brott handlar ofta om någon typ av interaktion med polis. Det kan vara informella samtal som ett led i det förebyggande arbetet eller formella förhör i direkt anslutning till en brottsanmälan. Anmälningssstatistik från Brottsförebyggande rådet (2023) visar att antalet anmälningar om brott inte förändrats nämnvärt sedan 2010, med ett genomsnitt på cirka 1,4 miljoner anmälda brott varje år. I statistiken ryms allt från misstankar om grov brottslighet till vardagsbrott som cykelstöld och ringa narkotikabrott. Varje anmäld händelse leder till att Polisen öppnar en förundersökning där information om vad som inträffat framgår under förutsättning att händelsen faller under ”brott som hör under allmänt åtal” (Rättegångsbalken 23 kap. 1 §). I det svenska rättssystemet är en utgångs-punkt att en rättsprocess är en angelägenhet mellan misstänkt och staten med målsäganden som en tredje part (Landström 2011:15). En förundersökning är det första steget för att en åklagare dels ska bedöma om handlingarna är straffbara i juridisk mening, dels om bevisen är tillräckliga för åtal.

Anförda satser är speglingar av de muntliga berättelser som målsägande och vittnen lämnat i samband med förhör i en förundersökning, och denna studie undersöker bruket av anföringsverb, ideationella utvidgningar och legitimering i förhörsprotokoll och hur detta påverkar innehåll och tolkning av utsagor i förhören. Vi ställer följande frågor:

- Vilka typer av anföringsverb och perceptionsverb finns i materialet och hur fördelar de sig?
- Vilka funktioner fyller ideationella utvidgningar i förhörsprotokoll och hur legitimeras yttranden?

Vår studie handlar dels om att kartlägga olika typer av anföringsverb, dels om att undersöka hur ideationella utvidgningar används av förhørsledare för att textuellt återskapa det legitimitetsanspråk som talare ger uttryck för i förhørsberättelser.

Förundersökningar som text

Att en förundersökning är öppen innebär att målsägande, misstänkta och vittnen löpande kan kallas till förhör med målet att utreda ”vem som skäligen kan misstänkas för brottet och om tillräckliga skäl föreligga för åtal” (RB 23 kap. 2 §). Det finns krav i Rättegångsbalken på att alla förhör som hålls i samband med en förundersökning måste dokumenteras i skrift, vilket kan göras med olika metoder. Vanligtvis skiljer man mellan *dialogförhör*, som är en ordagrann transkription från en ljudupptagning, och *referatförhör* som är en sammanfattning av fråga-svarsinteraktionen under förhöret. Ett dialogförhör är alltså mer exakt, eftersom det går att följa det som sägs av såväl förhørsledare som hörda personer under hela förhöret. Nackdelen med dialogförhör är att tidsåtgången för transkribering resulterar i höga personalkostnader, vilket gör att denna förhörstyp är förbehållen misstankar om grov brottslighet och förhör med barn.

Förhørsprotokoll är en obligatorisk del av Polisens utredningsarbete, och deras uppdrag är att via muntliga förhör få fram information som kan klargöra om brott som faller under allmänt åtal kan styrkas och vem eller vilka som misstänks ha begått dessa gärningar. I förhör uppmanas målsägande, misstänkta och vittnen alltid att först själva berätta om sina minnesbilder av händelseförloppet, och hur de förhåller sig till innehållet i brottsanmälan. Därefter följer riktade frågor från förhørsledaren, vilka syftar till att förtydliga, specificera eller fördjupa delar av berättelsen. I en förundersökning utgör förhørsprotokollen tillsammans med teknisk bevisning åklagarens underlag som hen har att utgå från när beslut ska fattas om att väcka åtal eller att lägga ner förundersökningen, antingen på grund av bristande bevisning eller att utredningen visar att inget brott har begåtts (Förundersökningskungörelsen 1947:948, Wilton Wahren 2008).

Tidigare forskning

I studiens litteraturöversikt utgår vi från tidigare studier som beforskat övergången från muntliga förhör till förhørsprotokoll. Vi har bortsett från exempelvis samtalsforskning om interaktion och turtagning i förhörs-situationer, icke-verbala yttranden i förhör och annan rättslingvistisk forskning som inte har direkt koppling till förhørsprotokoll som text.

Språkvetenskaplig forskning om polisförhör ingår i ett större sammanhang inom forskningsfältet rättslingvistik. Olsson & Luchjenbroers (2014:1–2) beskriver rättslingvistik som en forskningsinriktning med hemvist mellan språk och lag, och som Ask (2021) och May, Sousa-Silva & Coulthard (2020:2) skriver finns det tre huvudsakliga huvudområden som etablerats internationellt: *språk och lag*, *tillämpad rättslingvistik* och *språk och interaktion i rättssystemet*. Vår studie har sin hemvist inom *språk och interaktion i rättssystemet*. Det finns många studier i såväl Sverige som internationellt som har undersökt interaktion i polisförhör, ofta relaterat till hur texter anpassas för att uppfylla rådande genrekrav och hur övergången

från tal till text påverkar i vilken ordning som frågor ställs och vilket innehåll som är nödvändigt att belysa. Vårt perspektiv är därmed annorlunda än den typ av rättslingvistiska studier som via interaktionsanalyser kombinerat med textanalys undersöker den transformationsprocess som sker när ett förhör går från en muntlig berättelse till skriven text i samband med förhör. Exempel på denna typ av studier är exempelvis Jönsson (1988), Jönsson & Linell (1991), van Chaldorp (2011), Stokoe (2009), Haworth (2013) och Komter (2006).

Den svenska Polisens skriftpraktiker i samband med förhör regleras i Förundersökningskungörelsen (1947:948), och där går det att utläsa följande om hur muntliga utsagor ska återges: ”utsagan skall, i de delar den anses böra intagas i protokollet, återgivas i så nära överensstämmelse som möjligt med det talade ordet”. Vad som blir tydligt här är att Förundersökningskungörelsens dokumentationskrav förordar ett skrivsätt som i möjligaste mån återger hördas egna röster i protokollen. Att detta orsakar svårigheter för den skrivande polisen är tydligt. Vad gäller anföringsverb visar Jönsson (1988) att den anförda satsen inte nödvändigtvis är en ”aktiv utsaga av den misstänkte” (s.71), och texten behöver alltså inte vara ett direktcitat av den misstänktes yttrande, sägeverbet till trots. I Byrman & Byrman (2018) undersöks hur svensk polis kombinerar tekniker med direkt och indirekt anföring med eller utan citattecken eller anföringsmarkörer när de i förhörsprotokollen återger den förhördes utsaga. Resultaten visar att det finns brister i den skriftliga reproduktionen av förhöret och att citattecken i förhörsprotokollen används för att återge tal med anföring, tal utan anföring eller för att markera att enskilda ord är hördas egna ordval, vilket ofta är svordomar eller nedsättande ord. På så vis kan förhørsledaren distansera sig från hela eller delar av ett yttrande.

Utöver Byrman & Byrmans studie visar Byrman & Ström (2019:31) att direkt anföring är vanligt vid citat i förhörsprotokoll (48 % av förekomsterna) men också att citattecken används också i meningar med indirekt anföring (24 %) och narration (21 %). Det finns också förekomster där självständiga satser citatmarkeras i de undersökta förhörsprotokollen, som i ”Maria anser att han måste söka hjälp. ’Det här går inte’”. Som exemplen visar är det huvudsakligen enskilda satser eller ord som markeras med citattecken i de undersökta polisförhören. Bruket av citattecken vid indirekt anföring eller narration gör att det finns en risk att det inte framgår tydligt för läsaren om det sagda återges ordagrant eller om yttrandet i stället utgör ett referat av vad som framkommit under förhöret.

Enligt Coulthard & Johnson (2007:80–85) är en vanlig avgränsning inom rättslingvistisk forskning att polisförhör kategoriseras som en typ av institutionellt samtal, som i likhet med andra professions- och lekman-samtal har tydliga ramar som förhørsledare, misstänkta, målsägande och vittnen förväntas att förhålla sig till. Hur förhör genomförs skiljer sig mellan olika rättssystem, och vi kommer därför i denna artikel utgå från att hörda ges möjlighet att själva inleda med att kort återge en berättelse om de egna

upplevelserna eller iakttagelserna som har anknytning till ett givet händelseförlopp. Riis-Johansen (2016) visar exempelvis att i norska polisförhör, i likhet med svenska, ges den hörde möjlighet att initialt berätta om de egna minnesbilderna innan förhørsledaren övergår till att ställa frågor om detaljer av vad som inträffat. I det senare skedet av ett förhör sker interaktionen via fråga-svarsekvenser mellan hörda och förhørsledare, och syftet är då att utreda vad, hur och eventuellt varför som ett händelseförlopp har inträffat. Just fråga-svarsekvenser är enligt Holt & Johnson (2010:21–35) det mest karaktäristiska lingvistiska kännetecknet för polisförhör som genre, och en uppenbar fördel med det är att berättelsens innehåll kan klargöras av förhørsledaren. Denna institutionella interaktion sammanfattas sedan till ett förhørsprotokoll som kan liknas vid en rekonstruktion av den institutionella dialogen (Jönsson 1988:77), och som Komter (2003:126–143) visat dokumenteras polisförhör i rapportform med målet att protokollen ska vara innehållsligt begripliga när de färdas genom rättssystemet och läses i andra kontexter av åklagare eller i domstol. Detta är vad Bauman & Briggs (1990:73) kallar *entextualisering*, alltså att protokollen måste skrivas på ett sätt så att de kan flytta mellan kontexter utan att den innehållsliga betydelsen går förlorad.

Förutom krav på att förhørsprotokollet ska återge hördas utsagor rättvisande ska de alltså också kunna återges i ett sammanhang i domstol. Kraven på dokumentation gör därför att det kan bli motsättningar mellan förhørsledarens uppdrag och hördas önskan att få den egna berättelsen korrekt återgiven. Jakobsson-Öhrn (2005:218) benämner det som en *vertikal förhörstyp*, vilket kortfattat innebär att institutionens mål är överordnat den enskildes önskan att få berättelsen återgiven ordagrant. Jönsson & Linell (1991:430ff) visar också att protokollen alltid ges kronologisk struktur, även om hörda har hoppat i tid och rum i berättelserna. Att innehållet i protokollen på ett rättvisande sätt återger vad som sagts i förhören är alltså viktigt från ett rättssäkerhetsperspektiv. Studier av Haworth (2018:428–429) och Luchjenbroers (1997:478ff) visar att jurister i domstolsförhör ofta ifrågasätter utsagor i huvudförhandlingen när de avviker från vad som finns återgivet i polisförhör, vilket också kan användas som argument i slutanföranden för att delegitimera berättelser (jfr Lindh 2022). En orsak till att berättelserna kan skilja sig åt mellan polisförhör och domstolsförhör kan vara att minnesbilderna förändrats över tid. En annan möjlig förklaring är att information som går från tal till text och läses upp i rättssalen riskerar att bli missvisande som en följd av talets kontextbundenhet (Haworth 2018:443).

Teori och metod

Studiens teoretiska utgångspunkt är diskursanalys, och fortsättningsvis är vår definition av *diskurs* i enlighet med vad van Leeuwen (2008:6–7) kallar för *sociala praktiker*. Dessa praktiker innefattar återkommande rutiner och handlingar som resulterar i textproduktion i institutionella sammanhang. Vår

utgångspunkt är alltså att alla sociala handlingar som utförs inom en institutionell verksamhet, här förhörsprotokoll, är kontextbundna och styrda av institutionens regel- och normsystem.

Vi utgår från att det i alla sociala praktiker finns handlingar som uppnått legitimitet, eftersom de utgör en återkommande del av en institutions verksamhet (se Fairclough 1992, Heritage & Clayman 2010:20, Drew & Sorjonen 1997). I sin kontext behöver dessa handlingar därför inte motiveras, eftersom de ses som självklara och inte relevanta att ifrågasätta. I förhörsprotokoll kan däremot enskilda yttranden som lämnas i målsägande, misstänkta och vittnens berättelser behöva motiveras av de hörda för att exempelvis styrka sanningshalten i ett påstående, rationellt förklara varför något inträffar eller polarisera genom att framställa det egna handlandet som moraliskt rättfärdigt och då också skildra antagonists handlingar som orättfärdiga. Detta benämner van Dijk (2006:372–373) som *discourse of manipulation*, alltså att medvetet påverka interlokutörens eller läsarens uppfattning för att gynna den egna saken. I ett förhörsprotokoll handlar det vanligtvis om den egna berättelsens innehåll, och att hörda gör egna sanningsanspråk i de utsagor som förhørsledaren sammanställer till ett förhörsprotokoll.

I van Leeuwens (2008:105ff) teoretiska modell återges legitimeringsformerna *auktoritet*, *rationalitet*, *moralisk värdering* och *mythopoesis*, vilka används för att legitimera yttranden på olika sätt. I denna studie begränsar vi oss till den typ av legitimering som i text åberopar vad van Leeuwen (2008:113) kallar för *teoretisk rationalitet*, alltså sanningsanspråk om ett förhållande i världen som förmedlas som upplevda sanningar om generaliserbara handlingar. Här skiljer van Leeuwen mellan *definition*, *förklaring* och *förutsägelse*, och i denna texttyp är det förklaringar som får relevans genom att de legitimerar alternativt delegitimerar de handlingar som beskrivs i förhör. I exemplet *Peter berättar att han fick ett stort blåmärke på ögat, eftersom Erik slagit ett knytnävslag i hans ansikte* fungerar satsen ”eftersom Erik slagit ett knytnävslag” som en förklaring till blåmärkets uppkomst.

Med avstamp i den systemisk-funktionella grammatiken (SFG) utgår vi från att människor använder språk för att tala om sina erfarenheter av världen, interagera med andra och som ett sätt att organisera yttranden (Thompson 2013:28). Enligt teorin producerar människor text när de talar och skriver, och dessa texter kommer att tolkas i pågående interaktion och härigenom skapas mening i en given kontext. Eftersom språk används för att redogöra för våra erfarenheter i interaktion med andra, innebär det att talarens språkliga uttryck kommer att styras av det sociala sammanhang hen befinner sig (Halliday & Matthiessen 2014:3–4). Utgångspunkten är att all kommunikation utgörs av språkliga val och beroende på situationskontext är det olika val som är förväntade och önskvärda. I varje individs språkliga register och situationskontext finns förväntningar på vad som sannolikt kommer att kommuniceras

(Halliday 1978:185–186). Härigenom kan språket användas för att skapa mening i en kontext, vilket alltid signaleras lexikogrammatiskt.

Språket har tre centrala metafunktioner: *interpersonellt* används språk för att interagera med andra, *ideationellt* för att tala om något i världen och *textuellt* organiseras språk för att fungera i sin kontext (Thompson 2013:30). Enligt systemisk-funktionell grammatik (SFG) har varje metafunktion ett system inom vilket alla talare gör språkliga val. I denna artikel utgår vi från *den logiska metafunktionen* genom att vi analyserar yttranden i polisförhör som uttrycks genom direkt och indirekt anförda satser (jfr Thompson 2013:188). I den andra delen av studien undersöks hur *utveckling*, *specificering* och *tillägg* används som ett sätt att utvidga narrativen och vad som då blir utkomsten av den fråga-svarsinteraktion som alltid sker i förhörssituationer. Med anförd sats menar vi fortsättningsvis att det i förhörsprotokollen exempelvis återges att någon berättar, säger eller uppger något, alltså att-inledda satskonstruktioner som uttrycker satsens språkhandling. I exemplet ”Erik säger att han blivit slagen över höger kind med ett knytnävsslag” följs anförings verbet *säger* av indirekt anföring som tillför information till läsaren i den anförda att-satsen.

En beskriven handling kan utvidgas genom att skribenten använder logiska betydelserelationer via *utveckling*, *specificering* och *tillägg* i såväl samordnade som underordnade satser (jfr Salomonsson 2022:111–115). *Specificering* används för att beskriva varför, hur eller när en handling eller händelse inträffar. *Specificering* i bundna satser kan uttryckas *kausalt*: ”eftersom han gjorde ett våldsamt utfall”, *konsekutivt*: ”genom att slå ett slag med knuten näve”, *koncessivt*: ”trots att han tidigare medgett handlingen”, *konditionalt*: ”om det blir ett ärr” och *temporalt*: ”när gärningspersonen lämnade platsen”. Det finns också möjlighet att samordna två fria satser för att uppnå en *specificering*: ”Vi avbryter sökandet, annars blir det ingen paus”

Utveckling återknyter till en handling eller en händelse som presenteras i den föregående satsen och har funktionen att förtydliga och därmed utveckla innehållet. I exemplet ”Den misstänkte mannen sprang ifrån patrullen, vilket innebär att han undkom” utgörs den kursiverade relativsatsen av en *utveckling*. Dessa satser är inte nödvändiga för att innehållet ska bli begripligt, och i likhet med *specificeringar* kan de också uttryckas som samordnade satser: ”Han har ett riktigt förbrytaransikte, men förbrytaransikte innebär inte att man är kriminell”.

Den tredje kategorin är *tillägg*, som signaleras via pronomeninledda satser: ”Det var ett slag som skedde med knuten näve. Tillägg kan också uttryckas via samordnade satser som i exemplet *Mannen slår och sparkar i luften, och han kan därför ramla och skada sig*.

Material och etiska överväganden

Studiens material utgörs av 23 förhörsprotokoll från en förundersökning om misshandel och grov misshandel mot tre målsägande. Den för studien aktuella

förundersökningen samlades in år 2017 och utgjorde vid denna tid en del av det rättslingvistiska projektet *Berättelser med sanningsanspråk – tal, skrift och bild i brottmålsrättegångar* (se Lindh 2022). I enlighet med Etikprövningsmyndighetens riktlinjer för etisk forskning på material som behandlar känsliga personuppgifter eller lagöverträdelser (Personuppgiftslag 1998:204, 3 §) gjordes en ansökan om prövning hos Etikprövningsmyndigheten av allt material som samlades in inom ramen för projektet. Etikprövningen godkändes i sin helhet 2017. Förundersökningen ingår numera i en större textkorpus som totalt innehåller förhørsprotokoll från 92 olika förundersökningar om våldsbrott. Denna textkorpus genomgick etikprövning 2024, som en del av projektet *Hållbara förhørsprotokoll för en rättssäker prövning*. Vi förbinder oss därmed att följa de krav och riktlinjer som Etikprövningsmyndigheten ställer på forskning som innefattar lagöverträdelser. I enlighet med dessa bestämmelser har vi anonymiserat alla deltagare och platser för att minimera risken för att enskilda kan bli identifierade.

I tabell 1 nedan visar vi vilka personer som hörs, i vilken roll de har förhörts och hur många gånger de har hörts under tiden som förundersökningen var öppen. Alla namn är anonymiserade.

Tabell 1. Förhörda personer, roll och antal ord

Förhörda personer	Roll i förhör	Antal ord	Antal förhör
Niklas	Målsägande	2 441	3
Jonas	Målsägande	916	1
Jonas	Vittne	2 271	2
Kajsa	Målsägande	1 899	2
Kajsa	Vittne	1 124	2
Erik	Vittne	2 398	3
Jonna	Vittne	1 473	2
Sigurd	Vittne	2211	2
Wilma	Vittne	851	1
Petter	Vittne	903	1
Nils	Vittne	495	1
Elias	Vittne	609	1
Tom	Vittne	644	1
Staffan	Vittne	825	1
Totalt		19 060	23

Av tabell 1 går det att utläsa att flera personer är hörda vid flera tillfällen, och att Jonas och Kajsa hörs vid olika tillfällen både som målsägande och vittnen. Enligt uppgifter i förhørsprotokollen har de dels bevitnat våldet mot Niklas, dels själva blivit utsatta för våld från den misstänkte vid olika tillfällen under kvällen och natten som de anmälda bråken inträffade. Vi har valt att exkludera de vittnesförhör som inte beskriver våldshandlingar mot antingen Niklas, Jonas eller Kajsa. Den misstänkte, William, och hans vänner förnekar all kännedom om att någon av dem varit inblandad i bråk eller verbala

konfrontationer, och dessa förhör ingår därför inte i urvalet. Förhören med ordningsvakterna på nattklubben och polis i yttre tjänst har också exkluderats från materialet, eftersom de berör en situation där William omhändertogs av ordningsvakter efter klagomål från andra gäster. Han placerades sedan tillfälligt i en polisbil och släpptes efter att polis hållit förhör med honom på platsen.

Alla förhørsprotokoll i urvalet har skrivits i konceptform, vilket innebär att en polis har genomfört förhör med målsägande, misstänkt och vittnen om vad de sett, hört eller upplevt under kvällen och natten. I samband med att förhören hålls tar förhørsledare vanligtvis anteckningar som de sedan läser upp för hörda innan förhöret avslutas. Målsägande, misstänkt och vittnen ges då möjlighet att utveckla, omformulera eller dementera innehållet i den egna versionen av vad som inträffat vid tidpunkten. Därefter ska hörda ge sitt godkännande, vilket vanligtvis dokumenteras genom att förhöret avslutas med utsagan: ”uppläst och godkänt”. Slutversionen av förhørsprotokollet sammanställs vanligtvis vid ett senare tillfälle.

Resultat

Studiens resultat presenteras i två avsnitt. Först redovisar vi kvantitativt vilka verb som i förhørsprotokollen signalerar indirekt anföring. Därefter diskuteras vilken betydelse som verbval får i sammanhangen. I avsnitt två redovisas undersökningen av utvidgning i sam- och underordnade satser och hur *specificering*, *utveckling* och *tillägg* fyller olika funktioner i förhørsprotokollen.

Anföringsverb i polisförhören

En närläsning av studiens 23 förhör visar att de uteslutande byggs upp av indirekt anförda satser som ett sätt att återge vad målsägande och vittnen berättat i samband med förhör. Detta sätt att återge information från berättande är ett genredrag som är belagt sedan tidigare svensk forskning om polisförhör (Ask 2018). Indirekt anföring i förhørsprotokoll innebär att subjektet är spetsställt och följs av först anföringsverb och därefter en anförd utsaga signalerad via en att-sats: *Rosa berättar att hon ställer sig i vägen för Bertil*.

I materialet finns 716 förekomster av anföringsverb med minst fem förekomster vardera. I sökningen har förekomsterna grupperats oberoende av satshierarki, och vi har därmed bedömt alla träffar som relevanta. I tabell 2 visas en sammanställning av vilka verb som används för indirekt anföring vid minst fem tillfällen i materialet och förekomst av respektive anföringsverb. I analysen framkom också förnimmelseverb (*ser*, *tror*, *hör*), som normalt inte klassificeras som anföringsverb, men som delvis fyller samma funktion. Dessa verb återger perception, men är också förstärkande genom att de kan tolkas som markörer för evidentialitet, alltså grammatiska markörer som visar

hur en talare fått kunskap om något genom sinnen som syn eller hörsel (jfr Aikhenvald 2004, Kronning 2009, Ask 2016, 2021).

Tabell 2. Verb som anför efterföljande att-satser

Anföringsverb	Förekomst
säger	230
uppger	186
berättar	111
ser	98
tror	60
hör	32
Totalt	716

Av tabell 2 går det att utläsa att de mest frekventa verb som indirekt anför satser är *säger*, *uppger* och *berättar*. Att det just är dessa verb som förekommer oftast i materialet är inget som har skett slumpmässigt, utan det är ett förväntat resultat baserat på de rekommendationer som finns tillgängliga för verksamma poliser (*Riktlinjer för skrivande inom polisen* 2006). Förekomsten av *berättar*, *säger* och *uppger* ger tillsammans 527 träffar, vilket motsvarar 73 % av alla anföringsverb.

Tabell 2 visar också att de övriga verb med fler än fem förekomster som används för att anför satser utgörs av *tror*, *ser* och *hör*. Gemensamt för dessa förekomster är att de påträffas i vittnesförhör, men inte i målsägandeförhör. *Ser* och *hör* har gemensamt att de återger perception, vilket i sammanhanget blir ett sätt för förhørsledaren att markera att vittnena lämnar förstahandsinformation genom att de bevitnat vad som sker på platsen. Hypotetiskt skulle verbvalen också kunna användas antingen som ett sätt för vittnena själva att friskriva sig från inblandning, för förhørsledarna att positionera dem som utomstående betraktare eller att förhørsledaren vill klargöra att personen hörs i egenskap av vittne. I utdrag 1.1 och 1.2 visar vi hur *ser* används i materialet:

Utdrag 1. Jonas vittnesberättelse

(1.1) När Niklas har satt sig så ser Jonas att polisen lämnar platsen.

(1.2) Jonas berättar att han ser att Niklas går fram emot gänget och gänget går emot Niklas och det är ungefär då de står i mitten av vägen som Jonas ser en kille som har en glasflaska i handen som han svingar mot Niklas.

I utdrag 1.1 är anförings verbet implicit, men det perceptiva verbet *ser* tillför evidentialitet i så måtto att en ögonvitnesskildring presenteras. Genom bruk av evidentialitetsmarkörer kan trovärdigheten sägas öka i yttrandet, eftersom stor vikt ofta läggs vid företeelser som är upplevda av talaren själv (Aikhenvald 2004, Kronning 2009, Ask 2016, 2021). Det speglas bland annat i bruket av fraser som *åsynta vittne* och *att se med egna ögon*. I utdrag 1.2 finns i stället en kombination av anföringsverb (*berättar*) och

evidentialitetsmarkör genom det perceptiva verbet *se*, vilka tillsammans stärker uttalandet. I materialet sker ett växelbruk mellan de två sätten att återge observerade handlingar. Även om kombinationen anföringsverb + evidentialitetsmarkör är den starkaste, är det ändå rimligt att anföringsverben ibland kan vara implicita i en text som har ett givet uppdrag (att återge en vittnesberättelse) och där anföringsverben kommer med täta mellanrum.

Perceptiva verb omfattar även vad deltagare hör, vilket i våra sökningar förekommer 32 gånger i förundersökningens förhørsprotokoll. De anförda attsatserna återger i sammanhanget utsagor eller återberättande av handlingar som antingen yttrats eller utförts av en eller flera personer. I utdrag 2.1 och 2.2 nedan visas hur den perceptiva processen *hör* används i vittnesförhören:

Utdrag 2. Niklas målsägandeberättelse

(2.1) Niklas hör bakom ryggen att killar ur gänget säger att de ska passa sig jävligt noga.

(2.2) Niklas hör att någon av killarna säger ”vi ska ha han i kepsen”.

Som utdrag 2.1 och 2.2 visar används *hör* för att återge vad målsägande och vittnen i förhör berättat att de uppfattat av samtal som andra haft med varandra. I utdrag 2.1 är det oklart vem eller vilka som yttrandet ”gänget säger att de ska passa sig jävligt noga” riktas mot. Denna oklarhet tydliggörs dock senare i samma förhör när Niklas i utdrag 2.2 tydliggör fortsättningen på det som han har hört av den misstänkte och hans vänners konversation: ”vi ska ha han i kepsen”, vilket återges med ett direkt citat.

Ännu ett perceptivt verb som återkommer i materialet är *tror*, som har 60 förekomster. Eftersom *tror* indikerar osäkerhet, signalerar det att målsägande och vittnen inte är helt säkra på sin sak. I utdrag 3 visar vi ett exempel från Kajsas målsägandeförhör och här återges vad hon berättar om händelseförloppet:

Utdrag 3. Kajsas vittnesberättelse

Kajsa uppgjer att hon inte tror att hon fick något svar men hon började berätta för polisen vad som hänt under kvällen, hon berättade att hon blivit slagen i ansiktet under kvällen och polisen frågade henne om hon visste vem det var och då pekade Kajsa på mannen i vit skjorta som stod och pratade med en annan polis

I utdrag 3 återger Kajsa det första mötet med polisen, vilket blir upprinnelsen till att konflikten mellan kompisgängen eskalerar. Kajsas tvivel handlar inte om bråken och våldet, utan hon säger sig vara osäker på om polisen besvarar hennes fråga ”om de är på platsen med anledning av killen i vit skjorta och hans gäng”. I protokollet kombineras det neutrala anförings verbet *uppgjer* med ”att hon inte tror”. Detta sätt att återge en berättelse med dubbla anföringsverb tyder på att det finns en strävan från polisen att använda de rekommenderade verben *uppgjer*, *berättar* och *säger*, vilket från ett läsarperspektiv gör att texten innehåller onödigt många underordnade satser

som hierarkiskt underordnar innehållet i flera led med följden att delar av utsagan riskerar att tillmätas ett lägre informationsvärde. Många inbäddningar innebär kognitiv belastning för den som ska läsa och ta till sig informationen.

Specificering, utveckling och tillägg i förhørsprotokollen

I de tidigare exemplen visar vi att handlingar i förhørsprotokollen återges via anföring, evidentialitet eller en kombination av båda. Som beskrivits är det ett genredrag att återge vad hörda har sagt i förhören genom att använda anföringsverb, som *säger* och *berättar* eller perceptiva upplevelser som att de *hör* och *ser* vad som inträffar vid en given tid och plats. Men betydelse skapas också i förhørsprotokollens underordnade satser, där *specificering*, *utveckling* och *tillägg* blir centrala.

Specifisering

De specificerande satserna i materialet domineras av kausalitet som i sammanhanget fungerar utvecklande, eftersom de tillför ny information i form av orsakssamband i de påståenden som framförs i de anförda satserna. För att konkretisera hur kausalitet används i de undersökta förhørsprotokollen visar vi exempel i utdrag 4–7 där den kausala utvecklingen är understruken i underordnade och samordnade satser:

Utdrag 4

Niklas berättar att han la märke till gänget i vilket killen som senare slog honom med flaskan i ansiktet ingick i tidigare på kvällen inne på Torget eftersom de såg uppumpade ut och inte alls verkade vara ute för att dansa och ha kul.

Utdrag 5

Polisen frågade om hon var helt säker på att det var den mannen och i samband med det går kille förbi henne och hon är säker på att det är samma kille. Hon säger att hon är säker då hon kände igen killens utseende särskilt hans näsa som hon beskriver som stor ungefär som en "Zlatan näsa"

Utdrag 6

Hon säger att hon försökte få Jonas att inte gå ut ur bilen och när hon kommer upp på fötter så är inte killen runt henne hon går ca 3 steg mot killen i beige jacka där han står och hon puttar till honom för hon känner sig jättearg

I exemplen 4–7 visas exempel på hur kausal betydelse återges i förhørsprotokollen med målsägande och vittnen. I utdrag 4 uttrycker den underordnade satsen "eftersom de såg uppumpade ut" kausalitet, och den specificerande satsen används som en förklaring till varför Niklas uppmärksammat just detta kompisgäng tidigare denna kväll. Att "se uppumpad ut" används alltså i protokollet som ett särdrag som i sitt sammanhang tydliggör för läsaren vad det är som gjort att Niklas lagt männen på minnet redan tidigt under kvällen. Innehållsligt ger den kausala satsen

också information som antyder att misstänkt och hans vänner hade för avsikt att starta bråk och konflikter via påståendet ”inte alls verkade vara ute för att dansa och ha kul”. I sammanhanget utgör även den finala satsförkortningen ”för att dansa och ha kul” en utveckling. I analysen har vi dock låtit den vara en del av den kausala satsen ”eftersom de såg uppumpade ut” genom att i helhet fungera som en rationell förklaring som ger legitimitet till varför Niklas lagt märke till just detta gäng på nattklubben.

I utdrag 5 använder förhørsledaren kausalitet för att bekräfta hur vittnet kan peka ut den misstänkte som gärningsperson som ett svar på förhørsledarens fråga ”om hon var helt säker på att det var den mannen”. Adverbet ”då” har i satsen ”då hon kände igen killens utseende” kausal snarare än temporal betydelse. Satsen fungerar därför som en legitimerande förklaring när Kajsa berättar för förhørsledaren varför hon med säkerhet kunde peka ut William och hans vänner för poliserna som befann sig utanför nattklubben.

Den kausala satsen ”för hon känner sig jättearg” i utdrag 6 utgör en förklaring till varför Kajsa puttar den misstänkte. Här skapas ett orsakssamband mellan knuffen som utdelas och Kajsas sinnesstämning, vilket i sammanhanget legitimerar att hon agerar i affekt och utför en handling mot den misstänkte som kan uppfattas som provokativ.

I Utdrag 7 nedan visas ytterligare ett exempel på specificering i förhørsprotokollen.

Utdrag 7

Kajsa ville att de andra skulle följa med henne in eftersom det inte gick att ta sig igenom folkmassan pga att det var bråk.

Det sista exemplet på kausal specificering finns i utdrag 7, som via satsen ”eftersom det inte gick att ta sig igenom folkmassan pga att det var bråk”, fungerar som en förklaring till Kajsas önskan ”att de andra skulle följa med henne in”. Samtalet är här återgivet av Jonna under hennes vittnesförhör. I satskomplexet finns det i utdrag 7 två specificeringar med kausal betydelse. Den första ”eftersom det inte gick att ta sig igenom folkmassan” förklarar den föregående satsen ”Kajsa ville att de andra skulle följa med henne in”, medan ”pga att det var bråk” i sin tur utgör en förklaring till varför det inte gick att passera folkmassan.

Kausala satser är vanliga i förhørsprotokoll i förhör med såväl målsägande som vittnen, vilket indikerar att det kan handla om ett genredrag. Kausalitet kan i så fall användas för att skapa legitimitet via förklaring i de påståenden som återges i de muntliga förhören. Även om vårt material är litet kan vi ändå se att kausalitet återkommer som ett genredrag i alla protokoll oberoende av vem som varit förhørsledare.

Utveckling

En annan typ av utvidgning som förekommer i förhörsprotokollen är *utveckling*. Alla förekomster som vi hittat i de undersökta förhörsprotokollen ingår i satskomplex. Den utvecklande satsen kombineras vanligtvis med en underordnad kausal sats som utvecklar något i yttrandet. Orsakssamband används för att förklara och legitimera varför en händelse inträffar eller anledningen till att vissa handlingar utförs. I utdrag 8 och 9 visar vi två exempel på utveckling, och här är det relativsatser som används för att fördjupa innehållet i förhörsprotokollen:

Utdrag 8

Han hör att någon utanför skriker att de ska ta han i kepsen, vilket Jonas tolkar att det är han personerna utanför menar då han är den ende i taxin som har keps på sig.

Utdrag 9

Flaskan var på väg mot Kajsas ansikte när hon tog upp sin ena arm och skyddade sig vilket fick till följd att flaskan träffade på hennes ena arm.

I utdrag 8 används den vilket-inledda relativsatsen ”vilket Jonas tolkar att det är han personerna utanför menar då han är den ende i taxin som har keps på sig” som en förklaring till att Jonas upplever sig vara det primära målet för gånget. Exemplet visar att detta återgivningssätt av en muntlig utsaga resulterar i att informationen underordnas i flera led, och att viktig information därför tenderar att komma långt ner i satshierarkin. Informationsvärdet tunnas då ut och informationen riskerar att gå förlorad. Relativsatsen i utdrag 8 ”vilket Jonas tolkar att det är han personerna utanför menar då han är den ende i taxin som har keps på sig” är ett typexempel, eftersom detta satskomplex inrymmer flera underordnade satser. Det är attsatsen ”att det är han personerna utanför menar”, som följs av den kausala satsen ”då han är den ende i taxin” och därefter relativsatsen ”som har keps på sig”. Denna typ av satskomplex är vanligt förekommande i alla förhörsprotokollen, vilket också medför att orsakssamband som kan ha stor betydelse för innehåll som förmedlas långt ner i satshierarkin.

Exempel på utveckling återfinns också i utdrag 9, och även här används det som ett sätt att ge en förklaring till varför glasflaskan träffade på Kajsas arm och ingen annan kroppsdel. Via relativsatsen ”vilket fick till följd att flaskan träffade på hennes ena arm” får läsaren information om att Kajsa reflexmässigt skyddade kroppen och huvudet med följden att flaskan i stället träffade armbågen. Ett sätt att tolka innehållet i relativsatsen är att förhållningsledaren vill uppmärksamma att den misstänkte, enligt Kajsa, hade en intention att träffa henne i ansiktet, men att hennes reflexmässiga handling gjorde att glasflaskan i stället träffade armbågen.

Tillägg

Den tredje typen av utvidgningar som vi har undersökt är *tillägg*. I polisförhören används tillägg som ett sätt att med stöd av framför allt pronomeninledda relativsatser tillföra ny information till nominalfrasens huvudord. För att illustrera hur det ser ut i materialet visar vi exempel i utdrag 10–12 nedan:

Utdrag 10

Jonas berättar att Kajsa springer mot gänget, han säger att hon står ca 4 meter från killgänget och då ser Jonas att samme kille som slog Niklas med flaskan i den beige jackan gå ner på gatan mot stadsparken, han skyler sitt ansikte med sin jacka.

Utdrag 11

Jonna berättar att hon ser att Niklas går fram emot gänget och gänget går emot Niklas och det är ungefär då de står i mitten av vägen som Jonna ser en kille som har en glasflaska i handen som han svingar mot Niklas.

Utdrag 12

De går in och Josefin tror att det är Jonas, Kajsas pojkvän, som frågar några killar som är inne och som håller på att bråka med några andra killar vem som slagit Kajsa.

Av exemplen i utdrag 10–12 går det att utläsa att relativsatserna har en liknande funktion i alla tre exemplen och att denna typ av utvidgning används för att etablera en trovärdig händelsekedja som kan knyta den misstänkte till gärningarna och återskapa ett kronologiskt förlopp.

I utdrag 10 finns Jonas redogörelse från ett av tillfällena när han hörs som vittne. Här signaleras tillägg via satsen ”att samme kille som slog Niklas med flaskan i den beige jackan gå ner på gatan mot stadsparken”. I relativsatserna ryms alltså hela det händelseförlopp som gör att Jonas via gärningspersonens kläder och vart han är på väg, kan identifiera att det är samma person som utfört alla anmälda våldshandlingar. Värt att notera är att tillägget utgörs av fyra olika som-satser som hierarkiskt underordnar informationen som ges i utdrag 10. Också här påverkas läsningen av att informationsmängden riskerar att dölja viktig information i meningens slut.

Det andra exemplet på tillägg i förhörprotokoll är hämtat från det vittnesförhör som hölls med Jonna, vilket här återges i utdrag 11. Denna del av Jonnas utsaga handlar om vad som inträffade efter att Kajsa enligt egen utsaga slitits ut från en taxi av William och hans vänner. Relativsatserna ”som Jonna ser en kille som har en glasflaska i handen som han svingar mot Niklas” innehåller även denna flera som-inledda och därmed hierarkiskt underordnade relativsatser till den ursprungliga satsen ”som Jonna ser en kille”. Vi tolkar det som ”att mitten av vägen” saknar syntaktisk koppling till den efterföljande relativsatserna. I denna mening ges alltså all information som tillägg genom relativsatser, vilket skapar en situation där själva gärningen

beskrivs i tre underordnade satser. Att informationen om misstänkt brottsliga gärningar och fysiskt våld som drabbar målsäganden ges som tilläggsinformation gör att innehållet presenteras stegvis via underordningar. I utdrag 12 ges tilläggsinformationen via relativsatsen ”som frågar några killar som är inne och som håller på att bråka med några andra killar vem som slagit Kajsa”. I likhet med tidigare exempel är all ny information som tillförs i exemplet som-inledda satser. Här möter läsaren mycket kringinformation genom att förhørsledaren använder tilläggsinformation som ett sätt att i protokollet redogöra för var killarna befinner sig och vad de gör. Sannolikt är det ett sätt för förhørsledaren att spegla vittnets berättelse och visa att han hade en hög detaljnivå när han redogjorde för denna del av händelseförloppet.

Diskussion

I den här studien har vi med utgångspunkt i en förundersökning som utreder flera fall av misshandel och grov misshandel mot flera målsägande undersökt hur målsägandes och vittnets berättelser om våldshandlingar återges i text och struktureras grammatiskt. Vi har dels kvantitativt undersökt förhållandet mellan olika typer av verb som används för att signalera indirekt anförda satser, dels har vi kvalitativt undersökt handlingar som återges med utvidgning, alltså *specificering*, *utveckling* och *tillägg*.

Resultatet från våra sökningar i textkorpusen visar att rapporteringsverben *säger*, *berättar* och *uppges* är det vanligaste sättet att i skrift återge vad de hörda har sagt i polisförhör, vilket också är i enlighet med Rikspolisstyrelsens rekommendationer. Våra sökningar efter anföringsverb i textkorpusen visar att indirekt anförda att-satser i protokollen förekommer frekvent efter *berättar*, *säger*, *uppges*, *tror* och *tolkar*, *ser* och *hör*. *Hör* och *ser* skiljer sig från andra anföringsverb såtillvida att de signalerar perception, och att perceptionsverben används för att återge vad vittnen hört och sett av de misstänkta brottsliga gärningarna. De är också markörer för evidentialitet, vilket kan förstärka en utsaga genom att den hörda kan redogöra för hur hon eller han har fått information om det inträffade. Av resultatet kan vi dra slutsatsen att perceptionsverb används som ett sätt att språkligt tydliggöra att vittnen har observerat ett händelseförlopp och att de därför ska tillskrivas hög trovärdighet. Vi menar att i synnerhet *ser* indikerar att ett vittne befunnit sig på platsen utan att vara inblandad i händelseförloppet och att det då kan friskriva vittnet från eventuellt ansvar eller delaktighet i ett pågående bråk. Eftersom utsagornas innehåll konstrueras med indirekt anförda satser som följer på varandra, blir det också logiskt att perceptiva verb, i likhet med *berättar*, *uppges* och *säger*, anföras med att-satser. Vi menar att genom att minska antalet underordnade satser som hängs på en överordnad anförd sats minskar risken för att viktig information kan försvinna i satskomplex. I denna studie finns det flera exempel på grafiska och syntaktiska meningar med underordnade satser på flera nivåer, vilket gör att delar av innehållet riskerar

att bli begravt i underordningar, i synnerhet när återberättade av explicita våldshandlingar hamnar sist i meningarna.

När vittnens utsagor återger vad andra sagt under ett pågående bråk eller vilka våldshandlingar som vittnena ser kan de via perceptiva verb distansera sig från inblandning i bråken och deras berättelser inramas av polisens utifrånperspektiv. I förhören som hållits i denna förundersökning har vittnena antingen vänskapsband med målsägande eller misstänkt, och flera av dem utgör också målsägande i andra anmälningar om brott från samma kväll och natt, vilket kan vara en tänkbar anledning till den relativt höga frekvensen av perceptiva anföringsverb.

I studiens andra del undersöker vi hur utvidgningar genom samordningar och underordningar görs i texten via kategoriseringarna *specificering*, *utveckling* och *tillägg*. Resultatet visar att förhørsprotokollen innehållsligt domineras av kausal specificering, vilket i materialet sker uteslutande via *eftersom*- och *då*-inledda satser. Specificering används huvudsakligen för att förklara något som sägs i den överordnade satsen, och vi tolkar detta som ett sätt att legitimera påståendet i den överordnade satsen som rationellt. Genom specificering kan det exempelvis tydliggöras varför målsägande och vittnen är övertygade om att ett händelseförlopp inträffat på ett visst sätt eller varför de med säkerhet kan identifiera en gärningsperson. I vår studie är det inte klarlagt om de hörda själva använt kausalitet eftersom inget citeras, utan det är förhørsledarna som gör dessa kopplingar när de sammanställer förhørsprotokollen.

Utveckling signaleras via relativsatser i flera av förhören med målsägande och vittnen. I likhet med kausalitet används dessa relativsatser för att förklara och utveckla händelseförloppet som beskrivs i den överordnade satsen. Skillnaden mellan utveckling och specificering är att de *eftersom*- och *då*-inledda satserna används för att legitimera innehållet i den överordnade satsen som rationellt, medan utveckling används som ett sätt att tillföra ny information och alltså förtydligar och konkretiserar innehållet.

Den tredje typen av utvidgning, *tillägg*, används också som ett sätt att tillföra ny information till den föregående satsen. I förundersökningens sociala praktik (jfr van Leeuwen 2008) har det betydelse att det klargörs vilka kontexter som händelserna inträffar i. Eftersom de tre målsägandena och flera av vittnena inte var bekanta med misstänkt sedan tidigare, blir det effektivt att använda tillägg som ett sätt att skapa en händelsekedja som ska legitimera att det är samma person som slår Jonas med en knytnäve i ansiktet, slår en glasflaska i ansiktet på Erik och kastar en glasflaska som träffar Kajsas armbåge.

Sammantaget visar studien att utvidgning har genrespecifika funktioner. Det som van Leeuwen (2008) kallar för *förklaring* (legitimering via rationalitet) används i förhørsprotokollen för att legitimera handlingar som återges i målsägande- och vittnesberättelser genom att informationen som lämnats specificeras via kausala satser. För att underlätta läsningen skulle

skrivande poliser vinna mycket på att undvika att ett anföringsverb följs av flera lager av underordnade satser som gör innehållet i satskomplexet otydligt. Detta tillvägagångssätt riskerar att begrava viktig information om händelseförloppet långt ner i satshierarkin, vilket i förlängningen kan göra innehållet svårtolkat. Genom att minska antalet underordnade satser kan mer information ges på samma hierarkiska nivå, vilket ökar läsbarheten och minskar risken för missförstånd. Ett annat tänkbart tillvägagångssätt är att tydligare skicka den information som presenteras i protokollen för att klargöra vad som sagts vid vilket tillfälle och vilka yttranden i texterna som hör samman med varandra.

Litteratur

- Aikhenvald, Alexandra (2004), *Evidentiality*. Oxford University Press.
- Ask, Sofia (2016), "Hur vet du det, och hur säker är du?: "Ämnesdidaktiska perspektiv på evidentialitet", i Karin Eriksson. (red), *Möten med mening: Ämnesdidaktiska fallstudier i konst och humaniora*. Lund: Nordic Academic Press, 191–207.
- Ask Sofia (2018), "She had it coming?": An experimental study of text interpretation in a police classroom setting. *Nordic Journal of Linguistics* 41(2), 133–153.
- Ask, Sofia (2021), *Från tal till text i polisstudenters PM*. Linnéuniversitetet: Centrum för polisforskning och utveckling, 2021:1.
- Bauman, Richard & Briggs, Charles (1990), "Poetics and Performance as Critical Perspectives on Language and Social Life". *Annual review of anthropology* 19: 59–88.
- Brottsförebyggande rådet (Brå) (2023), Anmälingsstatistik 2023. [hämtad 2024-08-05]. <https://bra.se/om-bra/nytt-fran-bra/arkiv/nyheter/2023-03-30-slutlig-brottsstatistik-2022.html#:~:text=Under%202022%20anm%C3%A4lde%20cirka%201,som%20publicerades%2020%20januari%2023.>
- Byrman, Gunilla & Byrman, Ylva (2018), "In evidence: Linguistic transformations of events in police interview Reports". *Nordic Journal of Linguistics*. Cambridge: Cambridge University Press, 41 (2): 155–181.
- Byrman, Gunilla & Ström, Peter (2019), "Djävulen sitter i detaljerna: om citatteckenbruk i texter hos polisen och socialtjänsten". *Sakprosa* 11 (5):1–43.
- van Chaldorp, Tessa (2011), *From police interrogation to police record*. Diss. Amsterdam: Vrije Universiteit.
- Coulthard, Malcolm & Johnson, Alison (2007), *An introduction to forensic linguistics : language in evidence*. London: Routledge.
- van Dijk, Teun (2006), "Discourse and manipulation". *Discourse & Society* 17(3): 359–383.
- Drew, Paul & Sorjonen, Marja-Leena (1997), "Institutional Dialogue", i Teun van Dijk, (red.) 1997. *Discourse studies: a multidisciplinary introduction. Discourse as social interaction*. Vol. 2. London: Sage Publications: 1–28.
- Fairclough, Norman (1992), *Discourse and social change*. Cambridge: Polity.

- Förundersökningskungörelse, SFS (1947:948).
- Halliday, M. A. K. (1978), *Language as Social Semiotic: The Social Interpretation of Language and Meaning*. London: Edward Arnold.
- Halliday, M. A. K. & Matthiessen, C. M. I. M. (2014), *Halliday's introduction to functional grammar*. 4th ed. [Online]. Oxfordshire, England; Routledge.
- Haworth, Kate (2013), "Audience design in the police interview: The interactional and judicial consequences of audience orientation". *Language in Society* 42 (1):45–69.
- Haworth, Kate (2018), "Tapes, transcripts, and trials: The routine contamination of police interview evidence". *The International Journal of Evidence & Proof* 22 (4): 428–450.
- Heritage, John & Clayman, Steven (2010), *Talk in action: interactions, identities, and institutions*. Chichester: Wiley Blackwell.
- Holt, Elizabeth & Johnson, Alison (2010), "Sociopragmatic aspects of legal talk: police interviews and trial Discourse", i Malcolm Coulthard & Alison Johnson 2010. *The Routledge handbook of forensic linguistics*. 1 uppl. New York: Routledge: 21–36.
- Jakobsson Öhrn, Harriet (2005), *Berätta din sanning: en förhörsledares projekt i förhör med misstänkt person*. Diss. Stockholm: Pedagogiska institutionen, Stockholms universitet.
- Jönsson, Linda (1988), *Polisförhöret som kommunikationssituation*. Diss. Linköping: Tema Kommunikation, Linköpings universitet.
- Jönsson, Linda & Linell, Per (1991), "Story generations. From dialogical Interviews to written reports in police interrogations", *Text – Interdisciplinary Journal for the Study of Discourse*, 11(3): 419–440.
- Komter, Martha (2003), "The Interactional Dynamics of Eliciting a Confession in a Dutch Police Interrogation", *Research on language and social interaction*. 36 (4): 433–470.
- Komter, Martha (2006), "From talk to text: The interactional construction of a police record". *Research on Language & Social interaction* 39 (3): 201–228.
- Kronning, Hans (2009), *Talarens ansvar för sitt yttrande: Om epistemiska uttryck i de romanska språken*. Kungl. Vitterhets historie och antikvitetsakademiens årsbok 2009. Uppsala universitet, Institutionen för moderna språk.
- Landström, Lena (2011), *Åklagaren som grindvakt: en rättsvetenskaplig studie av åklagarens befogenheter vid utredning och åtal av brott*. Diss. Umeå: Umeå universitet.
- van Leeuwen, Theo (2008), *Discourse and practice: new tools for critical discourse analysis*. Oxford: Oxford University Press.
- Lindh, Joacim (2022), *Berättelser med sanningsanspråk: Språklig och multimodal argumentation i huvudförhandling och dom*. Diss. Linnéuniversitetet: Linnaeus University Press.
- Luchjenbroers, June (1997), "‘In Your Own Words’: Questions and Answers in a Supreme Court Trial", *Journal of Pragmatics*, 27(4): 477–503.

- May, Alison, Sousa-Silva, Rui & Coulthard, Malcolm (2022), "Introduction", i Malcolm Coulthard, Alison May & Rui Sousa-Silva, *The Routledge Handbook of Forensic Linguistics*. Second edition. London; Routledge.
- Olsson, John & Luchjenbroers, June (2014), *Forensic linguistics* 3 uppl. London. New York: Bloomsbury.
- Personuppgiftslag* SFS (1998:204).
- Riis-Johansen, Marit Olave (2016), *Balanseganger: En samtaleanalytisk studie av politiavhør av voksne fornærmede*. Diss. Trondheim: Institutt for språk og litteratur, Norges teknisk-naturvitenskaplige universitet.
- Rättegångsbalk*. SFS (1942:740).
- Salomonsson, Johanna (2022), *Systemisk-funktionell grammatik: för lärare i svenska och svenska som andraspråk*. Lund: Studentlitteratur.
- Stokoe, Elizabeth (2009), "For the benefit of the tape": Formulating embodied conduct in designedly uni-modal recorded police-suspect interrogations", *Journal of Pragmatics* 41 (10):1887–1904.
- Thompson, Geoff (2013), *Introducing functional grammar*. 3 uppl. Abingdon, Oxon: Routledge.
- Wilton Wahren, Alexandra (2008), "Domstolsförhör", Thomas Bring, Christian Diesen & Alexandra Wilton Wahren, *Förhör*. 3. uppl. Stockholm: Norstedts juridik.